

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

15.2
2023

«Από τα 'έγγραφα' στις 'φωνές'»: Μεθοδολογικοί προβληματισμοί και αναστοχασμοί από την έρευνα στο πεδίο της ιστορίας της εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Βασίλης Φούκας, Αναπληρωτής Καθηγητής Α.Π.Θ.

18:00-20:30

29.3
2023

Τι ακριβώς ερευνούμε διερευνώντας «απόψεις»; Αιρετικοί επιστημολογικοί αναστοχασμοί για την εκπαιδευτική έρευνα

Μιχάλης Χριστοδούλου, Επίκουρος Καθηγητής Α.Π.Θ.

18:00-20:30

10.5
2023

Εκπαιδευτική έρευνα-δράση: η συνεργατική κατασκευή της γνώσης και ο μετασχηματισμός της εκπαιδευτικής πράξης

Σοφία Αυγτίδου, Καθηγήτρια Α.Π.Θ.

18:00-20:30

31.5
2023

Απτικές και γραφικές διεπαφές στην εκπαιδευτική ρομποτική: Διερεύνηση αφηρημένων εννοιών με μικρά παιδιά

Θεοδόσης Σαπουνίδης, Επίκουρος Καθηγητής, Α.Π.Θ.

18:00-20:30

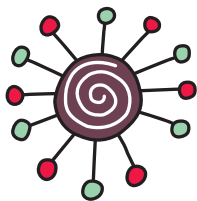

Δια ζώσης συμμετοχή: Αίθουσα 111 παλαιού κτηρίου Φιλοσοφικής Σχολής
Εξ αποστάσεως συμμετοχή: <https://authgr.zoom.us/j/92237737124>

Κ.Ε.Υ.Σ.Δ.Ε.
ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ
Τομέας Παιδαγωγικής
Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής Α.Π.Θ

Κ.Ε.Υ.Σ.Δ.Ε.

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

Τομέας Παιδαγωγικής

Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής Α.Π.Θ

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Εαρινό εξάμηνο 2022-2023

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

15.2.2023

18:00-20:30

«Από τα 'έγγραφα' στις 'φωνές'»: Μεθοδολογικοί προβληματισμοί και αναστοχασμοί από την έρευνα στο πεδίο της ιστορίας της εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Βασίλης Α. Φούκας
Αναπληρωτής Καθηγητής Α.Π.Θ.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εισήγηση εκκινεί αφενός μεν από τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς μου αναφορικά με μεθοδολογικά, ερμηνευτικά και, εν τέλει, επιστημολογικά ζητήματα ως προς την έρευνα στο πεδίο της ιστορίας της εκπαίδευσης και αφετέρου δε από τη συγκυρία, δηλαδή από το ότι ζούμε σε μια κατεξοχήν διεπιστημονική εποχή, τον 21ο αιώνα, και στο πλαίσιο αυτό οποιοδήποτε πεδίο έρευνας γίνεται φτωχότερο, αν δεν 'επιταχυνθεί' από τον κριτικό προβληματισμό, την αυτοαμφισβήτηση και τη συνομιλία με άλλα γνωστικά πεδία.

Η παγιωμένη αντίληψη ότι η Ιστορία και, συνεκδοχικά, η ιστορία της εκπαίδευσης, καταγράφει ένα παρελθόν που απουσιάζει και η καταγραφή αυτή γίνεται με τη συστηματική αξιοποίηση ιχνών –κυρίως αρχειακού χαρακτήρα– δεν άφηνε έως τώρα πολλή περιθώρια χρήσης και αξιοποίησης άλλων ιστορικών πηγών (π.χ. προφορικές μαρτυρίες, αφηγήσεις ζωής κ.λπ.). Τα τελευταία χρόνια οι σπουδές μνήμης, γενικά, και η προφορική ιστορία, ειδικότερα, έχουν κάνει σημαντικά βήματα προκειμένου να αναγνωρίσουμε καλύτερα το παρελθόν, να το κατανοήσουμε, να εμπλακούμε σε αυτό, να ζήσουμε μαζί του και να το ερμηνεύσουμε. Στο πλαίσιο αυτό έχουν πετύχει πολλά και έχουν ρίξει σημαντικό νέο φως στο περίπλοκο και ευαίσθητο φάσμα των μεθοδολογικών προβλημάτων, με τα οποία έρχεται αντιμέτωπη κάθε ιστορική έρευνα.

Ερωτήματα όπως, *Ποιες ερευνητικές προσεγγίσεις επιλέγω για να διερευνήσω ένα ερώτημα στην ιστορία της εκπαίδευσης (π.χ. η εκπαίδευση στον Μεσοπόλεμο ή η εκπαίδευση των προσφύγων μαθητών και μαθητριών του 1922 ή η εκπαίδευση των δασκάλων και των διδασκαλισσών κατά τον 20ό αιώνα); Με ποιους τρόπους οι επιστημολογικές μου παραδοχές επηρεάζουν τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις που επιλέγω; Στόχος της ερευνητικής μεθοδολογίας που επιλέγω αποτελεί η αποτύπωση, η ερμηνεία, η εξήγηση ή η αφήγηση όσων ερευνώ; Αντιλαμβάνομαι την ιστορία της εκπαίδευσης ως ένα λογοτεχνικό κατασκεύασμα ή ως αναπαράσταση της πραγματικότητας; Ποιες είναι οι συνέπειες του γεγονότος ότι από το «ίδιο» παρελθόν μπορεί να κατασκευαστεί μια πληθώρα ερμηνειών ή αφηγήσεων;* αποτελούν τους επιμέρους στόχους της παρούσας εισήγησης.

Με αφετηρία τα παραπάνω ερωτήματα θα επιχειρήσω να μιλήσω αναστοχαστικά-κριτικά με αφορμή: 1) τη μετάφραση και επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου του Philip Gardner, *Ερμηνευτική, Ιστορία και Μνήμη* (London: Routledge 2010/ Εκδόσεις Κυριακίδη 2022), 2) δύο έρευνές μου με τίτλο: α) *Μνήμες από τη σχολική εκπαίδευση των προσφύγων του 1922: Ο 'λόγος' των μαθητών και των μαθητριών*, και β) *Πολιτικοϊδεολογικές συνθήκες και διαδικασίες παραγωγής των εν χρήσει σχολικών βιβλίων Ιστορίας του Γυμνασίου: Ο 'λόγος' των συγγραφέων* και 3) το προτεινόμενο μάθημα κατεύθυνσης (ΕΕ 2022-2023) στον Τομέα Παιδαγωγικής με τίτλο: *Ιστορίες του διδασκαλικού επαγγέλματος στην Ελλάδα*.

29.3.2023

18:00-20:30

Τι ακριβώς διερευνούμε ερευνώντας «απόψεις»; Αιρετικοί μεθοδολογικοί αναστοχασμοί για τα ερευνητικά ερωτήματα στην εκπαιδευτική έρευνα

Μιχάλης Χριστοδούλου
Επίκουρος Καθηγητής ΠΤΔΕ-Α.Π.Θ.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στη συνάντησή μας θα μοιραστώ αναστοχαστικές σκέψεις για τον τρόπο που διδάσκουμε στους/στις φοιτητές/τριές μας το πλαίσιο της ανακάλυψης ερευνητικών ερωτημάτων στην εκπαιδευτική έρευνα, είτε αυτό αφορά ποσοτικές είτε ποιοτικές μεθόδους. Αφορμή στάθηκε ο από τη μεριά μου εντοπισμός της ηγεμονίας ερευνητικών ερωτημάτων (σε διπλωματικές μεταπτυχιακές εργασίες ή διδακτορικά) τα οποία διερευνούν «απόψεις» για το Χ, σε κάποιο πεδίο των επιστημών της αγωγής (ιστορία της εκπαίδευσης, διαπολιτισμική εκπαίδευση, διδακτικές κτλ). Από τη στιγμή που οι απόψεις είναι νοητικό φαινόμενο, το επιστημολογικό ζήτημα που τίθεται είναι εάν μετά το τέλος της έρευνας, αυτό το οποίο αξιώνουμε ως γνώση αφορά τα άτομα, τα πλαίσια ή τις ολότητες. Η συζήτηση αυτή, αν και έχει τις καταβολές της στον 19ο αιώνα όταν ο Durkheim προσπαθούσε να ξεπεράσει τον ψυχολογισμό στην εξήγηση των κοινωνικών φαινομένων εντοπίζοντας με μοναδική ακρίβεια τον αυτόνομο χαρακτήρα τους, παραμένει επίκαιρη, καθώς το μεθοδολογικό διακύβευμα που τίθεται εδώ είναι η σχέση μεταξύ παρατηρήσιμου και μη παρατηρήσιμου, δηλαδή το πρόβλημα του πως συνάγει κανείς κάτι για αυτό που δεν βλέπει (τα πλαίσια, τις διαδικασίες, τις ολότητες) από κάτι το οποίο βλέπει (τις «απόψεις» του/της ταδε για το Χ, σε μια απομαγνητοφωνημένη συνέντευξη). Ο βασικός άξονας του επιχειρήματος που θα προτείνω αντλεί από μια παλιά αληθιά ξεχασμένη ιδέα που έχει προταθεί από αυτούς που με έναν περιφρονητικό τρόπο κάποιες επιστημολογίες του «-μετά» αποκαλούν «θετικιστές», συγκεκριμένα την διάκριση μεταξύ «μονάδας παρατήρησης» (observational unit) και «μονάδας ανάλυσης (unit of analysis) (π.χ. στο έργο του Richard Boyatzis), προκειμένου να αντιμετωπιστεί η ηγεμονία της επαγωγής και να ανατιμηθεί ο παραγωγικός (deduction) και απαγωγικός συλλογισμός (abduction). Η θέση που θα αναπτύξω έχει τρία επίπεδα. Πρώτον, να αναδειχθούν τα αδιέξοδα στα οποία οδηγεί η αναζήτηση «απόψεων» στην διαδικασία δόμησης ερευνητικών ερωτημάτων, δεύτερον, να επισημανθεί η σημασία της διάκρισης αυτής ως κομβικής για την ανάγκη αντιστοίχισης των επιπέδων αφαίρεσης στο επίπεδο ανάλυσης των δεδομένων και, τρίτον, να ξανασκεφτούμε τις χρήσεις της εκπαιδευτικής έρευνας ως μέσου χειραφέτησης και ενδυνάμωσης των ταυτοτήτων των εκπαιδευτικών.

10.5.2023

18:00-20:30

Εκπαιδευτική έρευνα-δράση: η συνεργατική κατασκευή της γνώσης και ο μετασχηματισμός της εκπαιδευτικής πράξης

Σοφία Αυγτίδου
Καθηγήτρια Α.Π.Θ.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αφετηρία για την παρουσίαση αυτή αποτέλεσε η διαπίστωση ότι τα αποτελέσματα της εκπαιδευτικής έρευνας δύσκολα φτάνουν στην εκπαιδευτική κοινότητα και επηρεάζουν την εκπαιδευτική πράξη. Έτσι, παρά την σημαντική αύξηση της ερευνητικής και επιστημονικής γνώσης για την εκπαίδευση μετά την ίδρυση Πανεπιστημιακών Τμημάτων που υπηρετούν την επιστήμη της Παιδαγωγικής, παρατηρούμε αρκετές φορές ζητήματα στην λειτουργία των σχολείων και παγιωμένες εκπαιδευτικές πρακτικές. Παράλληλα, ο προβληματισμός ότι οι εμπειρίες και οι πρακτικές των εκπαιδευτικών δεν αξιοποιούνται για την συστηματική παραγωγή μιας γνώσης «από τα κάτω», οδηγεί στο ερώτημα πώς μπορούμε να ενισχύσουμε τους εκπαιδευτικούς στην κριτική επίγνωση των παραδοχών και των πρακτικών τους και του κοινωνικού και εκπαιδευτικού πλαισίου στο οποίο δρουν και παρεμβαίνουν αλλά και στην παραγωγή γνώσης για την κατανόηση του πολύπλοκου πεδίου της εκπαιδευτικής πράξης μέσα από ερευνητικές και αναστοχαστικές πρακτικές; Η εκπαιδευτική έρευνα-δράση αποτελεί μία ερευνητική μεθοδολογία που μπορεί να ανταποκριθεί στο ζητούμενο αυτό. Αντλώντας από την εμπειρία μου ως διευκολύντριας εκπαιδευτικών ερευνών-δράσης και αναστοχασόμενη τις συνεργασίες μου με εκπαιδευτικούς επικεντρώνομαι στην συζήτηση των παρακάτω ερωτημάτων: Πώς μπορούμε να ενισχύσουμε την κατασκευή της γνώσης μέσα από τον ενεργό ρόλο των εκπαιδευτικών, την δημιουργία επαγγελματικών κοινοτήτων μάθησης και την συνεργασία Πανεπιστημίου και εκπαιδευτικής κοινότητας; Τι είδους υποστήριξη απαιτείται για την συνεργατική κατασκευή της γνώσης μέσα από την διερεύνηση του εκπαιδευτικού πλαισίου, τον ενημερωμένο σχεδιασμό δράσης και την μελέτη των εκπαιδευτικών πρακτικών από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς; Στην συνάντησή μας θα συζητήσουμε αυτά τα ερωτήματα παρουσιάζοντας παραδείγματα εκπαιδευτικών ερευνών-δράσης που αναδεικνύουν τους ρόλους των συμμετεχόντων, τις πιθανές σχέσεις εξουσίας στην παραγωγή της γνώσης και τους τρόπους που αυτή μπορεί να παραχθεί σε ένα συνεργατικό και διαλογικό πλαίσιο.

31.5.2023

18:00-20:30

Απτικές και γραφικές διεπαφές στην εκπαιδευτική ρομποτική: Διερεύνηση αφηρημένων εννοιών με μικρά παιδιά

Θεοδόσιος Σαπουνίδης
Επίκουρος Καθηγητής Α.Π.Θ.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εκπαιδευτική ρομποτική είναι μια περιοχή της τεχνολογίας που στοχεύει στη χρήση των ρομποτικών συστημάτων ως εργαλεία για τη βελτίωση της εκπαίδευσης. Στην εκπαιδευτική ρομποτική, ρομποτικά συστήματα ενσωματώνονται στη διδασκαλία για να βελτιώσουν τις δεξιότητες των μαθητών όπως την κριτική σκέψη, η επίλυση προβλημάτων ή και η συνεργασία. Ταυτόχρονα, με τη χρήση ρομποτικών συστημάτων, γίνεται προσπάθεια να αυξηθεί το ενδιαφέρον των μαθητών για ένα συγκεκριμένο πεδίο και να το μετατρέψουν σε ελκυστικό παιχνίδι.

Ως εκ τούτου, η παρούσα εισήγηση εστιάζει στην εκπαιδευτική ρομποτική, η οποία είναι μια ερευνητική περιοχή που γνωρίζει τα τελευταία χρόνια μεγάλη εξάπλωση διεθνώς. Συγκεκριμένα, επικεντρώνεται στην αξιολόγηση της επίδραση που έχουν οι διεπαφές χρήστη σε μικρά παιδιά όταν αυτά αλληλεπιδρούν με ένα ή περισσότερα εκπαιδευτικά ρομπότ. Είναι προφανές ότι όταν εισάγετε μια νέα τεχνολογία στην εκπαίδευση, υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον προκειμένου να διερευνηθεί το αποτύπωμα αυτής της τεχνολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία. Προκύπτουν έτσι από τη μια πλευρά ηθικά ζητήματα αλλά και από την άλλη μεθοδολογικά θέματα τα οποία έχουν να κάνουν α) με τα εργαλεία αξιολόγησης β) τον τρόπο συλλογής δεδομένων γ) τον τρόπο ανάλυσης των δεδομένων και δ) την εξαγωγή συμπερασμάτων τα οποία θα μπορούν να γενικευθούν. Οι συγκεκριμένοι ερευνητικοί προβληματισμοί ενισχύονται δεδομένου οι συμμετέχοντες και αποδέκτες τέτοιων τεχνολογιών μπορούν να είναι παιδιά.

Με αφετηρία τα παραπάνω ερωτήματα θα επιχειρήσω να συζητηθούν, η μεθοδολογία, τα ερευνητικά εργαλεία, ο τρόπος συλλογής των δεδομένων, και τα ερευνητικά αποτελέσματα που παρουσιάζονται στα άρθρα:

Sapounidis T., Stamovlasis D., Demetriadis S. (2019) "Latent Class Modeling of Children's Preferences Profiles on Tangible and Graphical Robot Programming". IEEE Transactions on Education. doi: 10.1109/TE.2018.2876363

Sapounidis T., Demetriadis S., Papadopoulos P., Stamovlasis D. (2018) "Tangible and Graphical Programming with Experienced Children: A Mixed Methods Analysis". International Journal of Child-Computer Interaction. doi: 10.1016/j.ijcci.2018.12.001

Sapounidis T., Demetriadis S., Stamelos I. (2015). "Evaluating children performance with graphical and tangible robot programming tools". Personal and Ubiquitous Computing 19 (1): 225-237.

Sapounidis T., Demetriadis S. (2013). "Tangible versus graphical user interfaces for robot programming: exploring cross-age children's preferences". Personal and Ubiquitous Computing 17 (8): 1775-1786.